

Otvoreni pristup publikacijama i rezultatima znanstvenog i stručnog rada

---

Škorić, Lea

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:105:153817>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository](#)

OTVORENI PRISTUP PUBLIKACIJAMA I REZULTATIMA ZNANSTVENOG I STRUČNOG RADA

doc.dr.sc. Lea Škorić
Medicinski fakultet, Središnja medicinska knjižnica

2023 **MICCC**
Medical Information Conference Croatia

OTVORENOST U AKADEMSKOM OKRUŽENJU

OTVORENI
PRISTUP

OTVORENA
ZNANOST

STANJE I
PERSPEKTIVE

OTVORENI PRISTUP

Višestruke koristi:

- vidljivost
- čitanost
- citiranost
- praktična primjena
- ispunjavanje zahtjeva financijera
- utjecaj na “policymakere”
- javni interes
- ...

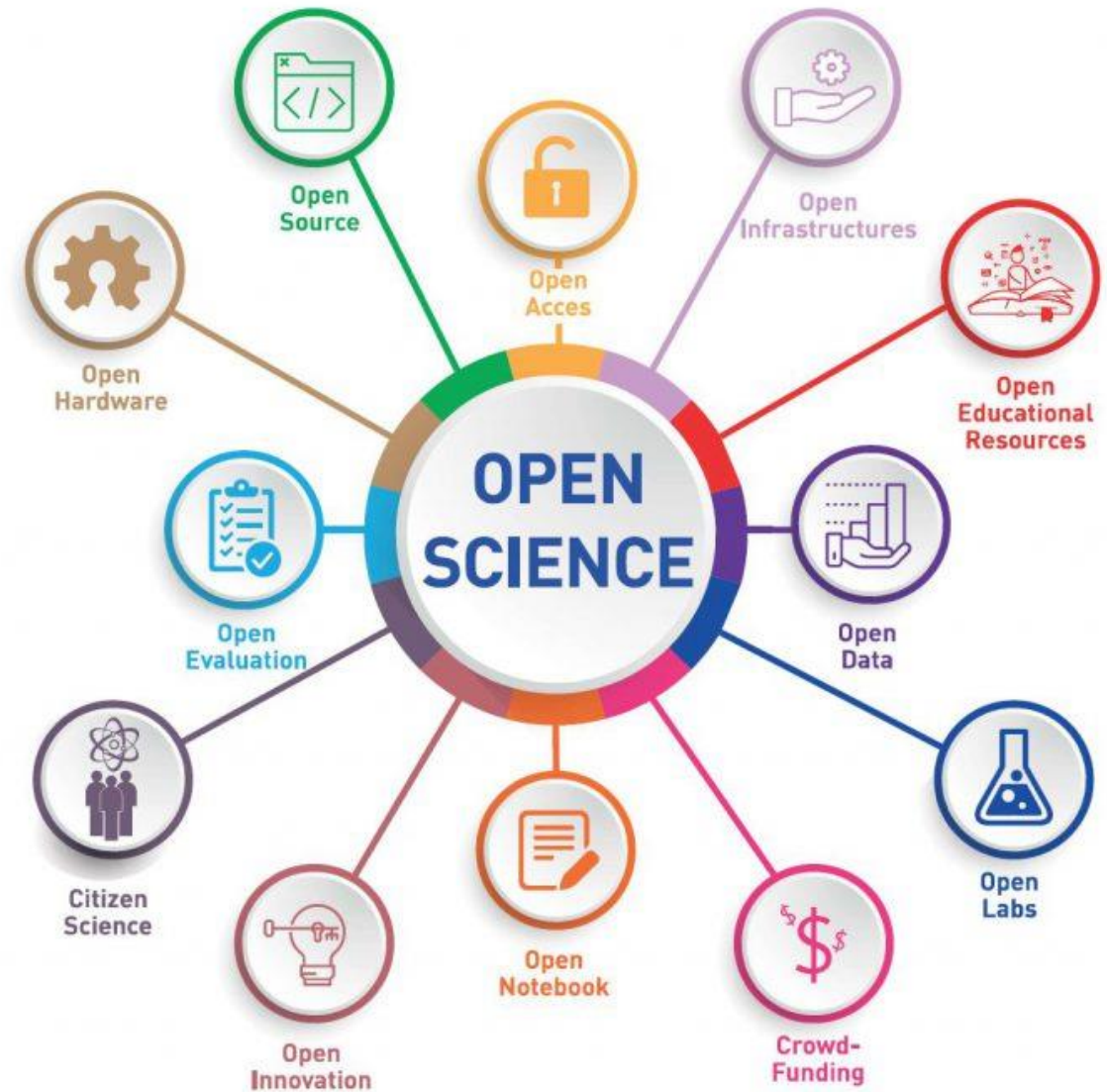

CC-BY Danny Kingsley & Sarah Brown

OTVORENA ZNANOST

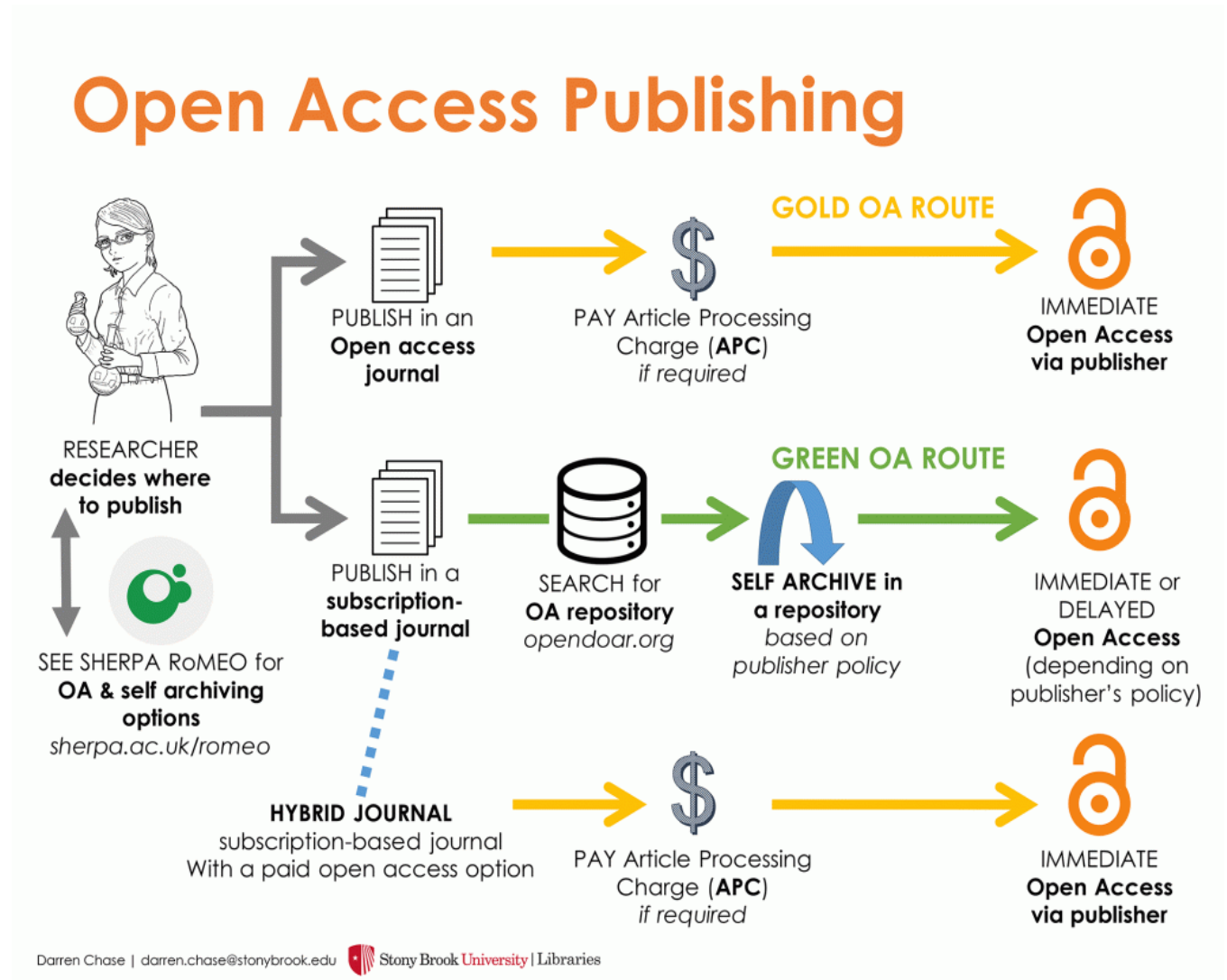
- otvoreni podaci
- otvoreni laboratoriji
- otvoreni kod
- otvorena metodologija
- otvorena evaluacija
- otvorene infrastructure
- otvoreni obrazovni materijali
- otvorena suradnja
- ...

“open science is just science done right”

KAKO UČINITI RAD SLOBODNO DOSTUPNIM?

- OA časopisi:
  - uz plaćanje APC-a
  - besplatno – tzv. dijamntni časopisi
- “hibridni” časopisi
  - tzv. Open Choice
- objava u “zatvorenim” časopisima uz arhiviranje u OA repozitorijima
- alternativni modeli objavljivanja
- preprinting

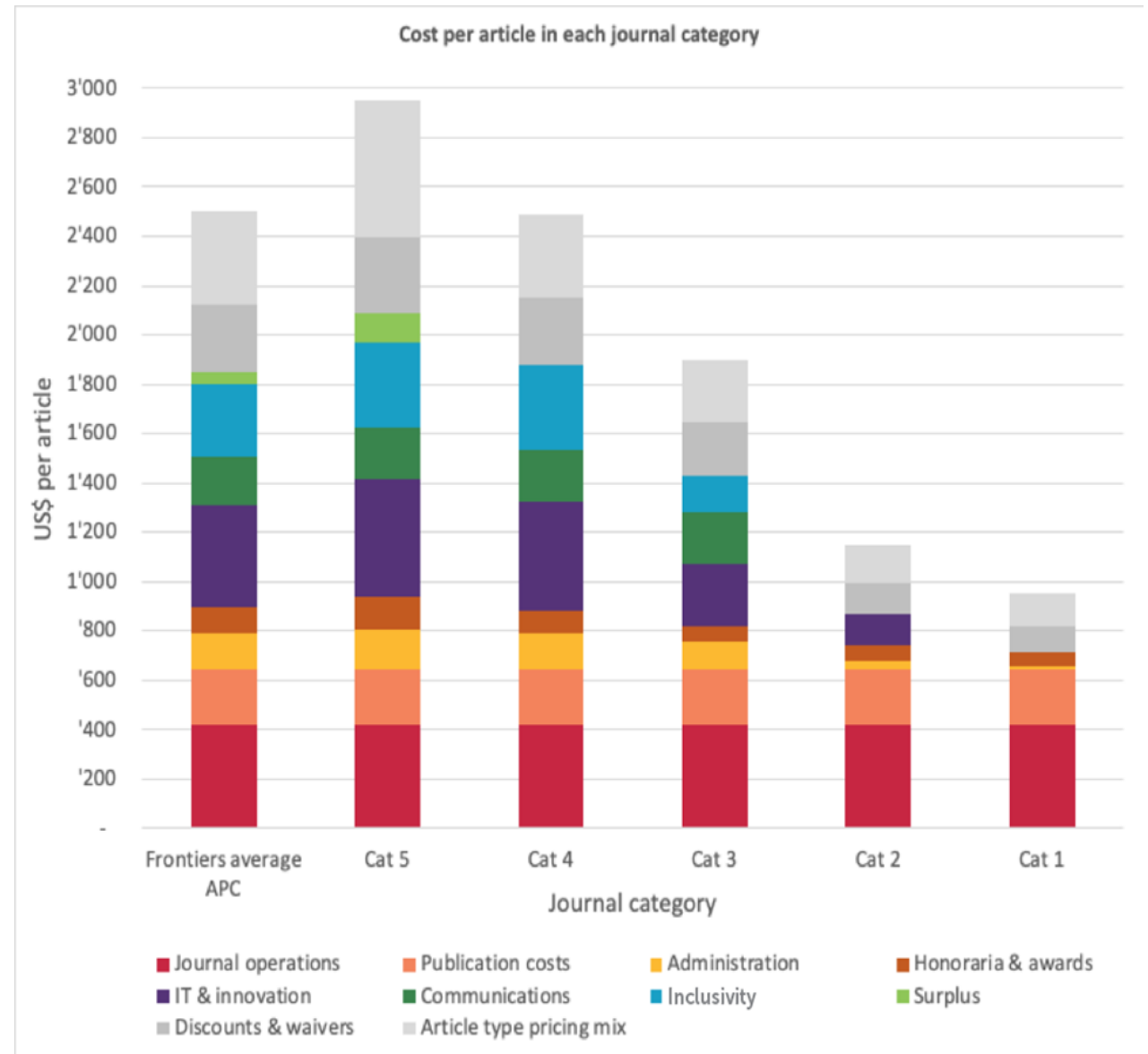

CIJENA “ZLATNOG” OTVORENOG PRISTUPA

Troškovi poslovanja časopisa:

- zaposlenici (urednici, lektori, grafika...)
- uredi, režije...
- računala, softveri
- tisak
- DOI
- mrežne stranice, domene
- trajna pohrana...

Zarada??

CIJENA “ZELENOG” PUTA OTVORENOG PRISTUPA

Mogući mediji:

- preprint servisi
  - repozitoriji
  - blogovi
  - osobne mrežne stranice
  - akademske društvene mreže...
-
- NE zahtijeva financiranje od strane autora!
  - zahtijeva VRIJEME, dodatni trud
  - poznavanje i poštivanje prava autora i izdavača
  - važnost održive infrastrukture

Repozitoriji MF

- medlib.mef.hr
- DrMed

PRIHVAĆENOST OA I MODALITETI OBJAVE

[Uptake of Open Access - STM \(stm-assoc.org\)](https://stm-assoc.org)

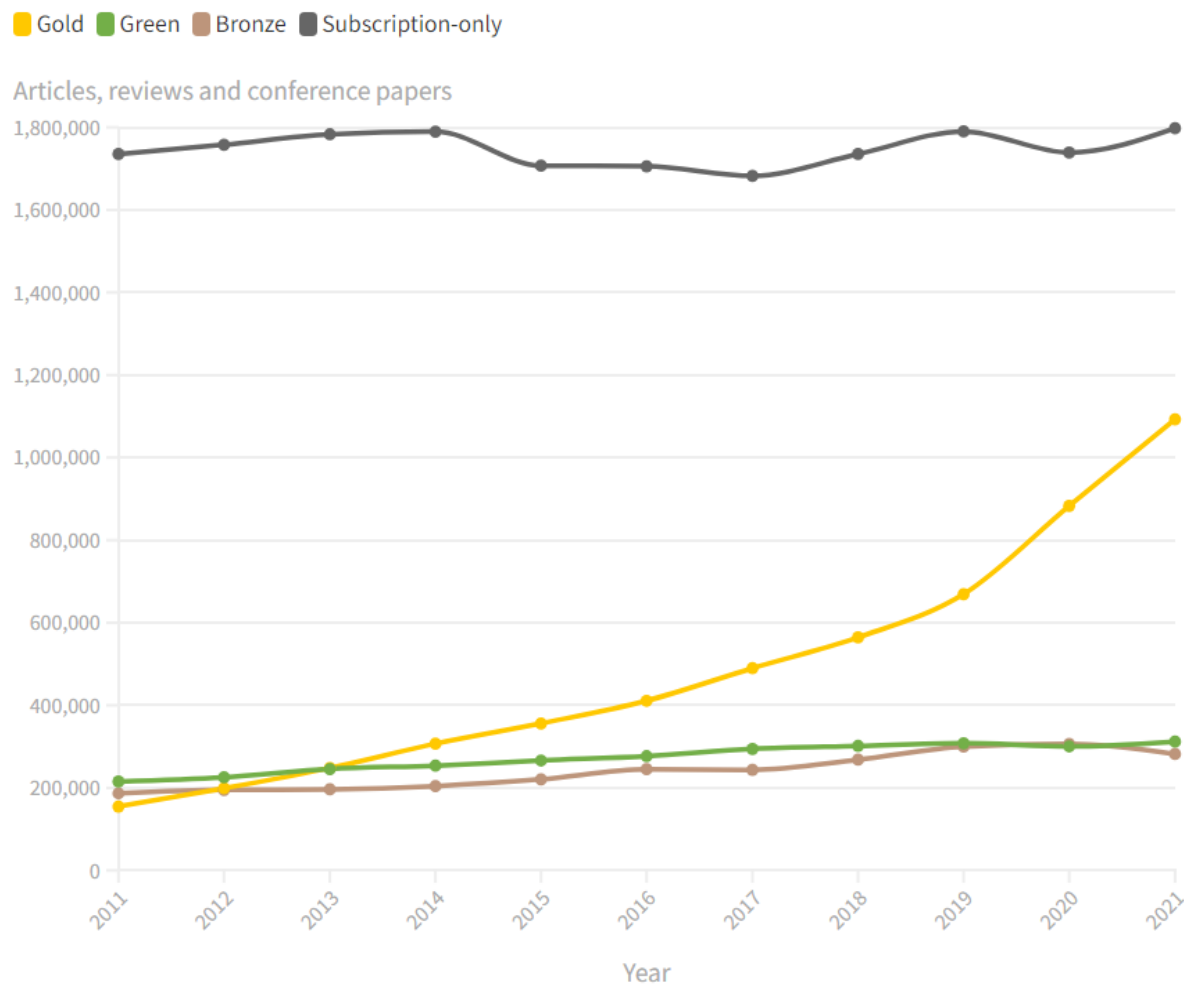
2011.g. – udio “zatvorenih” časopisa = 76%

2021.g. – udio “zatvorenih” časopisa = 52%

Hrvatska – 75% OA!

(<https://doi.org/10.1002/leap.1320>)

Global scholarly publishing by access type, number of publications

Source: [Scopus, 2023](https://scopus.com)

STM Advancing trusted research

https://public.flourish.studio/visualisation/12628110/?utm_source=embed&utm_campaign=visualisation/12628110

“NUSPOJAVE” OTVORENOG PRISTUPA

- troškovi objave preneseni na autore → potencijalno onemogućeno objavljivanje
- nepregledan broj objavljenih članaka, upitne kvalitete i inovativnosti
- ugrožen recenzijski postupak (financijski interes / količina)
- “soundness only” recenzije, mega-časopisi

Suprotnost ciljevima inicijative = komercijalizacija sustava:

- ekstraprofiti (uglednih) izdavača
- predatorski / pseudoznanstveni časopisi

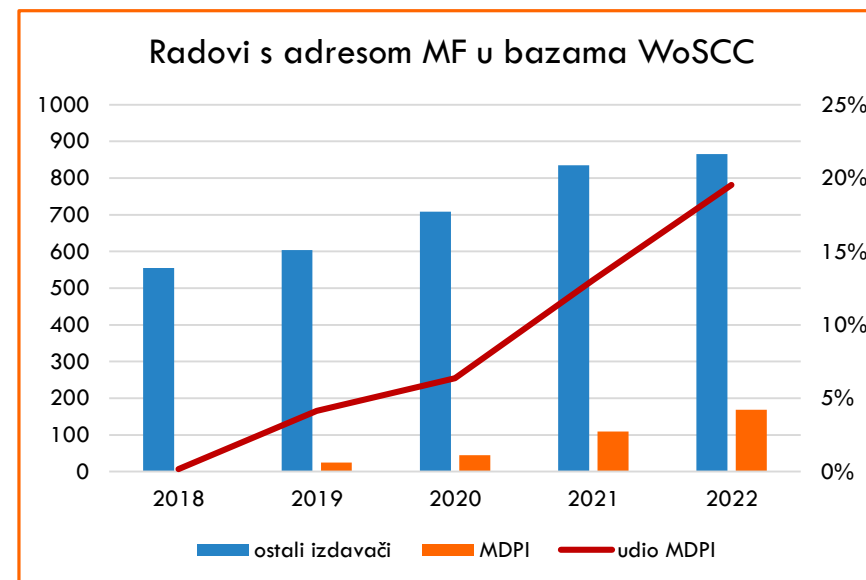
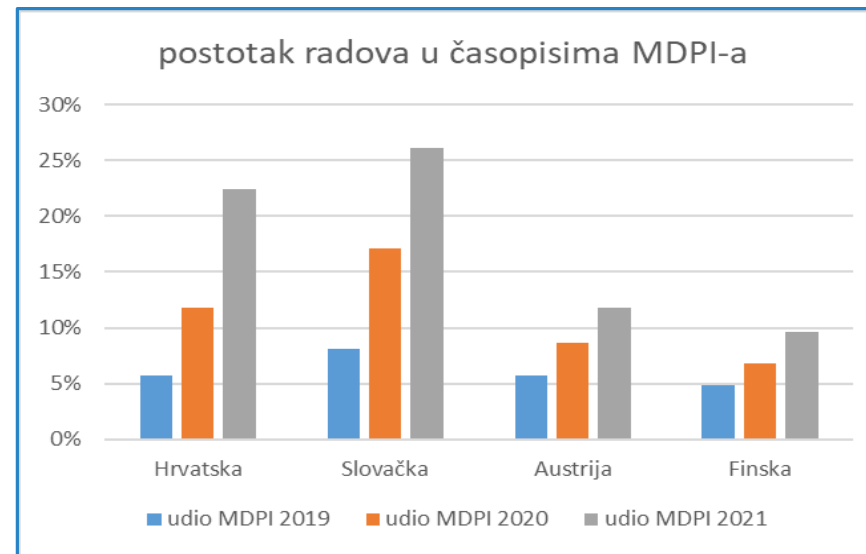
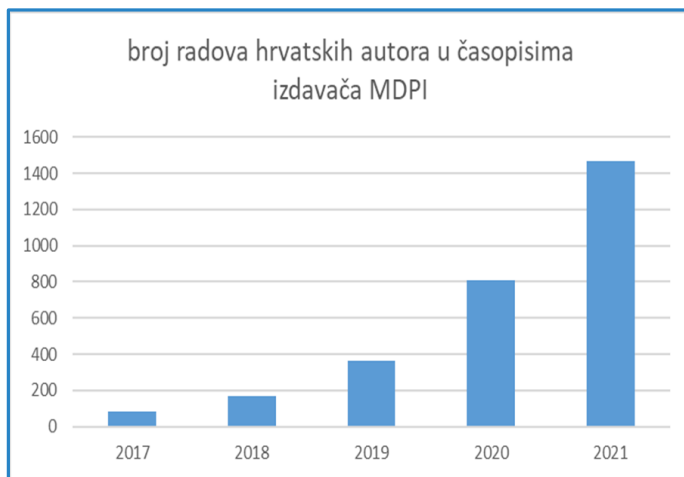
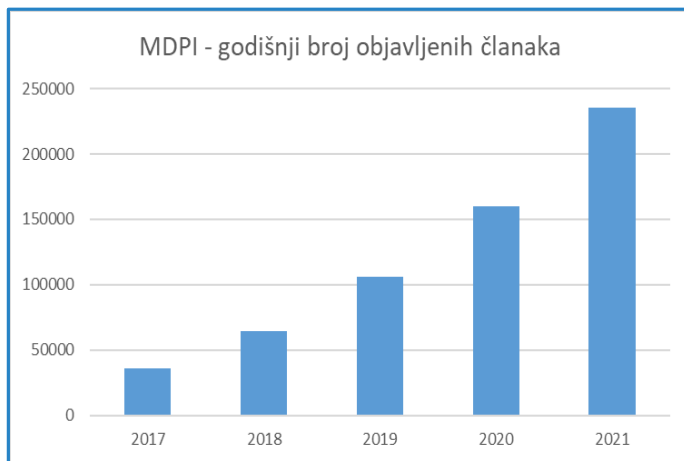
Tradicionalni časopisi morali su biti kvalitetni kako bi opstali na tržištu.

Sada samo trebaju objaviti dovoljan broj “pristojnih” članaka →

“publish or perish” okružje pogoduje procesu

JEDAN ZNAKOVITI PRIMJER

ŠTO JE AUTORIMA VAŽNO?

Anketno ispitivanje hrvatskih autora o stavovima o otvorenom pristupu i vlastitim praksama pri objavljivanju:

- načelna podrška OA
- dobrobiti OA
- financije
- zabrinutost oko pojedinih poslovnih modela
- niska razina samoarhiviranja
- razlike među predmetnim područjima
- ...

KOLIKO SU VAM PRI IZBORU ČASOPISA ZA OBJAVU REZULTATA VAŠEG ISTRAŽIVANJA VAŽNI SLJEDEĆI ČIMBENICI:

- ugled u predmetnom području >90%
- ciljano usmjerenje na područje istraživanja >90%
- čimbenik odjeka časopisa – oko 85%
- brza urednička obrada rukopisa; brza objava – oko 70%
- naplata troškova – APC – oko 70%
- izdaje važna znanstvena udruga u mojem području – oko 50%
- iskustva kolega – oko 50%
- promocija objavljenih radova – oko 30%
- visoka stopa prihvaćanja rukopisa – oko 20%

KAKO DALJE?

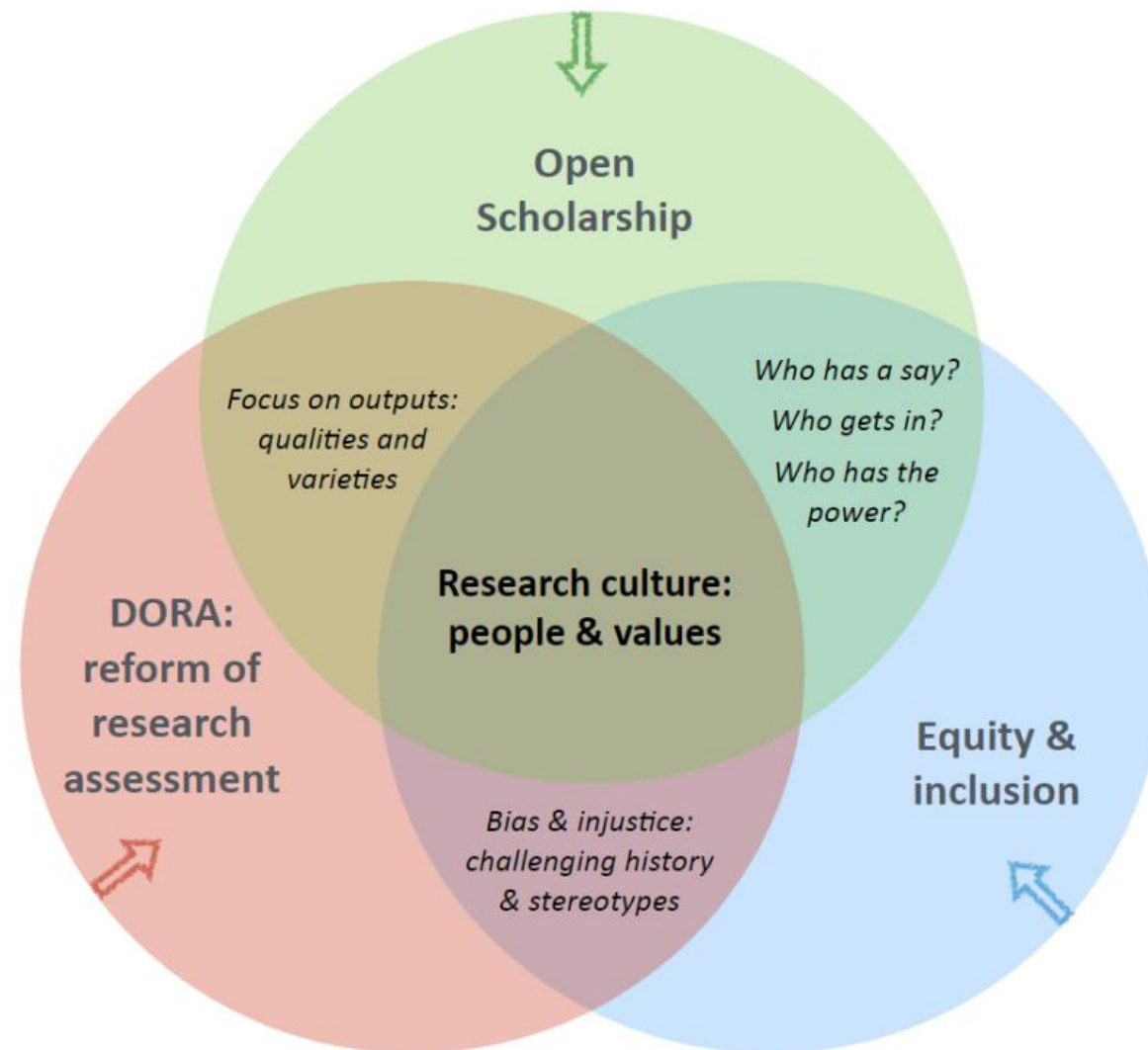
Politika otvorene znanosti + provedba u praksi

- sustavno financiranje neprofitnih izdavačkih modela?
- razvoj održivih infrastruktura?
- poticanje korištenja zelenog puta OA?
- otvaranje svih elemenata znanstveno-istraživačkog procesa (obveza / nagrada)?

Nova komunikacijske paradigma

- otvorena recenzija?
- alternativni modeli publiciranja / dijeljenja informacija?

Redefiniranje sustava vrednovanja!

<https://leedsunilibrary.wordpress.com/2021/09/24/responsible-research-assessment-rethinking-what-we-value-in-research/>

HVALA NA PAŽNJI!

2023 MICC
Medical Information Conference Croatia

lea.skoric@mef.hr